

Stórmál fara at eyðkenna 1998

Oddagrein

NEYVAN nakrantíð áður hevur so nógv staðið uppá spæl hjá Føroyum, sum komandi ár ber boð um. Úrslitið av bankakanningini verður greitt, og ein ella onnur avgerð skal takast í marknatræti við Bretland. Aftrat hesum kemur vitjan Nyrups í Føroyum, samtykkjan av oljulgávum, 1. útbjóðing á føroyskum øki, Heima-stýrislógir verður 50 ár, og vit skulu hava bæði lógtings- og fólkatingsval. Fyri so ikki at gloyma, at vit fara inn í eitt nýtt ár við eini ikki sœrt ambuterandi samgongu.

MÍN sann ein stórir biti at svølgja. Spurningurin er so, hvat fer at koma burtur úr hesum stórmálum og hvussu úrslitini fara at gagna okkum!

VIT kunnu kanska býta hetta upp í tveir høvuðspartar. Annar er spurningurin um eina komandi oljuvinnu og marknatræti við bretar. Hin er spurningurin um framtíðar viðurskiftini millum Føroyar og Danmark.

Í tí fyrsta forinum skulu vit fyrst tað fyrsta samtykkja oljulgávuna. Harnæst skulu vit til at gera av, nær og hvussu tann 1. útbjóðing skal vera, og lóksins skulu vit til at fáa greiðu á, hvussu verður við markinum.

HÓAST tað helst verða gjørdar einstakar broytingar í uppskotinum, so er útlit fyrst, at oljulógir verður samtykt fyrst í januar. Í kjalarvorrinum á lógini skal so geras klárt til 1. útbjóðing á føroyskum øki nakrantíð. Her eru tvinnanda trupulleikar at taka støðu til. Fyri tað fyrsta, nær ein útbjóðing kann verða, og harnæst, hvussu vit áseta skatt og aðrar treytir/reglur fyrst komandi leitingini. Í hvørjum føri er talan um nakra lætta uppgávu. Tað er altíð torført at stinga út í kortið ein skatta- og avgjaldspolitikk móti veggis oljufeløgum. Tí tú her mást víga fyrminur og vansar upp móti hvørjum øðrum. Øðrumegin mást tú tryggja samfelagnum tess náttúrliga ágóða av eini oljuvinnu, men tú mást hinumegin heldur ikki seta oljufeløgum so hørð krøv, at tey halda seg aftur.

HÓAST marknatræti við bretar er eitt mál, sum bæði snýr seg um fiskivinnu og oljuvinnu, so hevur júst henda træti á lotuni rættiliga óhepnar avleiðingar fyrst eina komandi útbjóðing. Í ringasta føri kann hon hava við sær, at ein útbjóðing verður útsœtt í óvissa tíð. Enn er tó politikkurin tann, at útbjóðing skal verða í 98. Hetta eiga vit at halda fast við.

HITT stóra málið eru viðurskiftini millum Føroyar og Danmark. Januar verður ein sannur lagnumánadur fyrst Føroyar. Tá fáa vit úrslitið av bankakanningini. Tað kann ganga fleiri vegir. Eitt nú kunnu føroyingar fáa viðhald í skuldsætingunum, ella verða danir frikendir. Ella verða tað hœgg til báðar síður, soleiðis, at tað verður torført at fara víðari við eini rættarsøk. Men er tað so, at bara ein partur av teimum avdúkingum, sum komu fram í sera áhugaverdu og væl frágjngu SVF-sendingunum, er rættur og hevur hald í veruleikanum, er talan um eina sera álvarsliga áltskreppu millum Føroyar og Danmark. Tí hvussu vit enn venda hesum og royna at skilja donsku tiltøkini, so verður ilt at koma úttan um, at danir hava gloymt alt um virðing móti einum fólki, sum er partur av teirra egna ríki.

JÚST hetta við virðingini verður at víga ómetaliga tungt í hesum máli. Tí verður ilt at gera alt hetta upp í pengum, so verður helst gjørligt at fella ein dóm, sum sigur, at danir við sínum huld- og skymaskotspolitikki hava vanvirt føroyingar, so tað stendur eftir. Hvussu óprofessionellir og ódugnalgir vit føroyingar annars hava verið víkar eftir okkara tykki einki við henda veruleika. Nú fáa vit so at siggja. Men ríkismál verða eisini fyrst í aðrar mátar. Eitt nú hevur javnaðarflokkurin lagt uppskot fyrst tingið um eina broytingar í viðurskiftunum við Danmark. Nakað, sum er alneyðugt - uttan at adressan skal eita loysing her og nú. Heimastýrið fyllir 50 ár í apríl, uml. um sama mundað sum vit skulu til val. Árið 98 verður eitt lagnuár fyrst Føroyar. Sosialurin ynskir øllum viðskiftafólki eitt gott nýggjár. Blaðið kemur út aftur leygardagin 3. januar.

Sosialurin

Skattalætti fyrri øll láglønt

Tað er væl skiljandi, at arbeiðarafeløgini eru ivasom ímóti, at ein skattalætti verður latin okkara sjófólki.

Tað, sum arbeiðarafeløgini vilja er, at vit fáa eina skattaskipan, sum fevnir um allar samfelagsbólkar. Hvørja sœmd hava tey fingið, sum stóðu við endan, tey sum vóru eftir og tóku stríðið upp, tey sum fingið skútauna aftur á rættikjøl, eftir at øll seglini hingu í lepum.

Hvørja sœmd hava tey fingið, sum tóku stríð upp, teirra ognir eftir boðum frá donskum myndugleikum vórðu niðurskornar, teir fiskimenn, sum valdu at standa viðendin, teir vórðu bundnir á hond og fót, ein ikki virkandi kvotuskipan varð smoygd niður yvir teirra arbeiðspláss.

Somuleiðis er leikur farin fram, og ikki er at gloyma hótanina um inntøktutrygdina hjá okkara fiskimennum. Alt hetta og nógv meira

hava tey, sum vardu borg, livað við, so stóða arbeiðarafeløgini er væl skiljandi. Tí er tað ikki rætt, at her verður tosað um skattalættan, tá arbeiðarafeløgini vita, at skattatrygð er so hart hjá einum vanligum timaløntum, at har er ógjørligt at fáa endarnar at røkka saman. Og her verður einki gjøt.

Tað er ikki soleiðis at arbeiðarafeløgini eru ímóti, at okkara sjófólk fáa eina skipan, sum tryggjar teimum eina betri úrtøku, teirra harða arbeiði skal lønast aftur í betri lønarinntøku, eingin ivi um tað, men í hesum føri hongur nakað við, sum eingin kann góðkenna, tá tengt er til skattuppskotið, at tað samstundis skal fara fram ein lønar- niðurskurður av fiskimannsins inntøku. Tá er tað, at verkalókið setur seg ímóti, tað er ein skattalætti á papírnum, sum í veruleikanum er ein gáva til reiðaran, sum frammanundan

hefur fingið strikað milli- ónir av skuld síni, sum á tann hátt hevur fingið sœmdir, sum verkalókið skal gjalda. At so formáður Føroya Fiskimannafelags er við í hesari ráðgerð og hevur yvir fyrst limum sínum gjørt greitt, at einki dult lá í hesum lógaruppskoti

um nakran lønarniðurskurð er meira enn at harnast um. Hann mótmælti hjá danska statsministerinum um ætl- anina at skerja inntøktutrygd fiskimanna, mælt vitandi hevur hann ikki gjørt vart við hesi viðurskifti í sam- gonguni, sum hann er av- gerandi atkvøðan í. At for- maður Fiskimannafelagsins ikki er vitandi um hesi við- urskifti, sum alment vórðu avdúkað av Fólkaløkkun- um, har sagt varð, at skatta- lættin var ætlan teirra at skerja inntøktutrygd fiski- manna, her hevur onkur sœðið í timanum.

Føroya Javnaðarflokkur tekur undir við eini skatta- skipan, sum fevnir um allar láginntøkur, men vit taka ikki undir við ætlan Fólka- floksins at broytingin í skattaskipan okkara skal verða lønarniðurskurður av lønini hjá okkara sjófólki, soleiðis sum fólkaløkkurin og samgongan boða frá.

Sverre Midjord

Lesarabrøv

Tøkk, SvF

Ofta verður funnist at SvF, sum rimiligt er, ynski um fleiri føroyskar sendingar gongur so altíð aftur.

Men tær eru dýrar at gera og krevja nógvu tíð.

Eisini verður sagt, sum rætt er, at fjölmiðlarnir skulu vera þúra sjálvstøð- ugr eins og dómsmálarir.

Teir skulu tæna fólkinum beinleiðis. Spyrgja fyrst tey, fáa svar til teir spurningar, sum tey bera uppá. Nær- kast »sannleikanum« so langt

sum slepst.

Men sjónvarpið eins og hinir miðlarnir eru tól, sum skulu fœðrast dagliga, tá er ikki altíð lætt at fáa alt við. Vit siggja skræðuna, men hœma viðhvørt, meir enn sum so, tað sum er undir.

Nú hetta árið er liðugt eru tað fleiri enn eg, sum verða at minnst serliga tvær sendirøðir, ið standa sum prúðir stakkar í minninum.

Sendingarnar um útróð- urin í Grønlandi, ein frálík

søgulig sending, við eggi- andi bœði til nútíðina, og so tær triggjar um kreppuna og bankarnar.

Hetta er til fulnar eitt fø- oyskt sjónvarp. Betri fær tað ikki verið.

Hesar báðar sendingarnar gera, at tú ikki fær teg til at finnast at SvF í 1997.

Leiðslan í sjónvarpinum eigur stóra tœkk fyrst, at hon dugdi at siggja hetta og tordi.

Tey, sum gjørdur sending-

arnar, hava til fulnar prógv- að sít hegni og dugnaskap. Jú, lat bara tey ungu sleppa frammat. Stírbil er í.

Og DAGUR OG VÍKA er sterkasta politiska kelda vit eiga. Henni slepst ikki undan hvørki so ella so.

Tað lítla brotið við Ric- hard Mikkelsen, sum end- aði seinastu sendingina, segði alt, og verður seint gloymt.

Steinbjørn B. Jacobsen

Jólahugni

Sitandi við køksborðið hyggjandi at dunganum av jólapappír, silkiðbøndum og plastfrasi av Taiwan og úr Hongkong, rennur mær í huga, at tann jólagávan, sum í hesi løtu verður inn- pakkað til ein lítlan trý ára gamlan drong, hevur mist sína meining, áðrenn hon var keypt. Tí tann jólagleð- in, sum gávan var ætlað at skapa, er langt síðan farin, tá jólaaftan er komin út úr handlunum og inn í stovur- nar, og skuldi drukk verj verið eftir av henni, drunkar hon

í dunganum av líknandi frasi. Og um drongurin er heppin, finnur hann eina jólagávu, sum var tann einasta eina, meðan restin kundi farið í brenniovnin á Hagaleiti, uttan at hann hevði varnst tað. At siggja hann mala rundan um seg sjálva, meðan eyguni mala í heysinum á honum, er kanska stuttligt ta løtuna, men tá hann gerst í øðni triðja dag, tí at leikuhand- ilin er stongdur vegna vøru- teljing, hevði kanska verið upp á sít pláss, at ávaring-

arlúðrarnir hjá foreldrunum fóru at yla. Tað fara teir kanska eisini, men teir verða skjótt slóktir aftur og eru í øllum førum gloymdir næstu jól. Og alt meðan hesir lítið hugaligi tankar um jólini hjá smádreingin- um fara mær ígjøgnum høvðið, kemur mær til hugs, at ikki verða jólini hjá teim- um vaksnu lœgd til rættis á ein meira skynsamiligan hátt. Ein endaleys tuskan úr handli í handli at keypa tilfisk, sum antin verður til ovát ella berturkast. Og í

øllum førum til figgarjarlag timburmenn.

Og knappiga varnist eg, at tankin um at seta meg í flogfarið nýggjardag við kós móti Singapore og til sjós er næstan vórðin tiltal- andi. Skomm at siga frá.

Men hvør veit, kanska havi eg fingið skattalættu, tá eg komi aftur. Og tað komi eg, stendur tað til mín.

Nordoyri,
Tollaksmessudag 1997
Dánjal J. Hansen